

Start Document Profielwerkstuk

Antropologie van Ontwikkeling

De antropologie van ontwikkeling biedt een culturele en historisch comparatieve verdieping op het denken over ontwikkeling en ideologieën van ontwikkeling, die helpt bij het begrijpen van hedendaagse debatten en stromingen in de ontwikkelingswereld. Er wordt nagedacht over onderwerpen als: ontwikkeling en armoede, ontwikkelingsparadigma's in relatie tot cultuur, sociaal kapitaal, particuliere initiatieven, microkrediet, liberalisering, sociale marginalisering, globalisering, autonomie, en voedselzekerheid.

Onderwerp: Ontwikkelingshulp in Afrika - Creëert het meer gelijkheid? Of juist niet?

Officiële ontwikkelingshulp (in jargon Official Development Assistance/ODA) aan Derde Wereldlanden wordt al sinds de jaren 60 gegeven (Hynes and Scott 2013) en gedurende die tijd er is al meer dan 146 biljoen dollar aan financiële hulp gegeven (ODA 2015). Afrika ontvangt hiervan relatief gezien het grootste gedeelte (Nijeboer 2009).

Politicus Bert Koenders in Afrika
(<https://nederlandaanafrakahulp.wordpress.com/>)

Ontwikkelingshulp zoals we die nu kennen is grotendeels ontstaan uit het moderniserings- en ontwikkelingsdenken dat opkwam na de Tweede Wereldoorlog. Dit denken kende een aantal karakteristieken, namelijk: (1) dat de Derde Wereld en zijn inwoners een homogeen geheel waren, (2) een onvoorwaardelijk geloof in het concept van vooruitgang en de maakbaarheid van de maatschappij en (3) het belang van de natie-staat in het realiseren van voortuitgang. Echter wat we zien is dat er de laatste jaren veel kritiek is

ontstaan op deze manier van denken, onder andere doordat we zien dat de kloof tussen de derde wereldlanden en ontwikkelde landen groeit in plaats van afneemt (Schuurman 2000).

Antropologen houden zich al lang bezig met vragen rondom ontwikkeling. Je kan je ten eerste afvragen of iedereen zich op dezelfde manier kan ontwikkelen volgens een bepaald model. Als antropoloog probeer je een balans te vinden tussen datgeen wat mensen overeen hebben, maar ook waarin ze verschillen. Dit wordt ook wel universalisme versus relativisme genoemd (Eriksen 2010: 5). Je wil een samenleving vanuit haar eigen oogpunt begrijpen, en deze niet alleen maar bekijken vanuit onze eigen (Westerse) visie. Als antropoloog ben je kritisch op een evolutionair gedachtegoed, wat inhoudt dat samenlevingen als het waren op een soort ladder geplaatst kunnen worden waarbij de ene samenleving simpelweg nog niet zo ver op de ladder is als de andere. Het gevaar van *etnocentrisme* is in dit soort denken namelijk groot, wat inhoudt dat je op basis van je eigen normen en waarden een andere samenleving gaat be- en veroordelen. Dit alles betekent niet dat we standaard kritisch zijn op ontwikkelingsprojecten, maar wel dat het belangrijk is om sociale en culturele variatie mee te nemen in dit soort projecten (ibid. 2010: 268-269) en dat we reflexief moeten zijn op de invloed van ons eigen denken en onze eigen situatie op plannen die we maken voor een ander.

Een voorbeeld: TOMS is een project waarbij voor ieder product dat zij verkopen, TOMS mensen in nood helpt door ze bijvoorbeeld schoenen te doneren of te voorzien van schoon drinkwater. Dit klinkt natuurlijk als een mooi initiatief, want wat is er mis mee om mensen te helpen wanneer wij dit soort 'goede en eerlijke' producten kopen. Als antropoloog zou je je niet perse afvragen of dit een goed project is, maar je zou wel een aantal dingen afvragen. Bijvoorbeeld:

- Is het nodig dat de mensen in nood schoenen dragen? Of is dit een Westerse gedachte?
- Ontnemen we de schoenmakers daar werk, doordat we ze producten aanleveren die we hier maken?
- Maken we de mensen in nood afhankelijk van onze hulp?
- TOMS helpt bepaalde mensen, maar ook bepaalde mensen niet. Wie bepaalt wie wel of niet hulp krijgt? Heeft iedereen in derde wereldlanden wel eerlijke toegang tot dit soort hulp?

Mogelijke onderzoeksvragen

De onderzoeksvraag is de essentie van elk onderzoek. Door voor een bepaald soort onderzoeksvraag te kiezen, kies je ook welk type onderzoek je gaat doen (bijvoorbeeld beschrijvend, vergelijkend of explorerend). Dit heeft weer invloed op de onderzoeksmethode(s) die je kunt kiezen om een antwoord te vinden op je vraag.

- ❖ Zie je bij ontwikkelingsorganisaties en/of projecten zoals TOMS het ontwikkelingsdenken terug in hun projecten? En in hoeverre houden ze rekening met lokale omstandigheden en overtuigingen?
- ❖ Hoe ziet het ontwikkelingsbeleid van Nederland eruit en welke veranderingen in modernisering- en ontwikkelingsdenken zie je hierin terug?
- ❖ Hoe denken immigranten over het helpen van mensen in hun land van herkomst? Op welke manier doen ze dit en wat zijn is het belang voor de mensen die hun hulp ontvangen?

Methodologie

Welke onderzoeksmethode je kiest, is onder meer afhankelijk van datgene wat je wilt onderzoeken. Houd dus bij het kiezen van een onderzoeksmethode goed in gedachte wat je wilt weten en van wie. Kies vervolgens de methode die het best bij jouw onderzoeksvraag past. Denk ook na over de praktische insteek van je gekozen methode. Participerend observeren is bijvoorbeeld niet in elke setting mogelijk. Je kunt ook onderzoeksmethoden combineren, bijvoorbeeld door te kijken of de uitspraken in een interview overeen komen met het gedrag dat je respondent vertoont.

Literatuuronderzoek:

Wat voor ideeën en theorieën hebben andere auteurs al over je gekozen onderwerp? Met wie ben je het wel en niet eens, waarover is er nog niet gesproken? Een literatuuronderzoek kan je helpen om meer te weten te komen over je onderwerp en ook om te ontdekken wat eigenlijk nog niet (zo veel) onderzocht is. Zie onderaan enkele literatuursuggesties, maar ga ook zeker zelf op zoek naar literatuur.

Observatie/Participatie:

Antropologen staan bekend om het doen van langdurig veldwerk, waarbij we proberen ons zo veel mogelijk in onze onderzoeksgroep te verplaatsen, zodat we goed kunnen begrijpen wat zij ervaren, voelen en denken. *Going native*, zeggen we ook wel eens. De methode die hierbij hoort is participerend observeren: je gaat kijken naar de mensen die je onderzoekt, en ook met ze meedoen.

Interviews:

Je kan interviews af gaan nemen bij een aantal mensen die behoort tot jouw onderzoeksgroep. Je kan hiervoor van tevoren een complete vragenlijst opstellen (gestructureerd), of aan de hand van een aantal kortere vragen/onderwerpen de persoon zijn of haar verhaal laten vertellen (ongestructureerd/semi-gestructureerd).

Literatuur

Eriksen, T.H.

2010 *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Pluto Press: London, New York [1995]

Hynes, W. and Scott, S.

2013 *The Evolution of Official Development Assistance: Achievements, Criticisms and a Way Forward*. *OECD Development Co-operation Working Papers*, No. 12, OECD Publishing.

Nijeboer, A.

2009 *Waarom ontwikkelingshulp niet werkt en hoe Afrika zich wel kan ontwikkelen*. <http://www.arjennijeboer.nl/artikelen/waarom-ontwikkelingshulp-niet-werkt-en-hoe-afrika-zich-wel-kan-ontwikkelen/> (14-07-2016)

ODA

2015 *Official Development Assistance 2015. ODA 1960 – 15 trends*. <http://www2.compareyourcountry.org/oda?cr=20001&cr1=oe&lg=en&page=1> (14-07-2016)

Schuurman, F.J.

2000 Schuurman, F.J., 2000. Paradigms lost, paradigms regained? Development studies in the twenty-first century. *Third world quarterly*, 21(1), pp.7-20.

Suggesties literatuur/links

- ❖ Kilby, P., 2012. The changing development landscape in the first decade of the 21st century and its implications for development studies. *Third World Quarterly*, 33(6), pp.1001-1017.
- ❖ <http://www.folia.nl/wetenschap/44550/wat-vergeten-we-bij-ontwikkelingshulp-oost-afrika>
- ❖ <http://www.arjennijeboer.nl/artikelen/waarom-ontwikkelingshulp-niet-werkt-en-hoe-afrika-zich-wel-kan-ontwikkelen/>
- ❖ www.oecd.org